

часом, поки Микола добиває шофера машини, - Лобода перетворюється у Балашову, та він у суєті не зауважує.

Похорон. Наталя, лаючись і погрожуючи подарованим пістолетом, змушує витягти вже опущену домовину і згадує чомусь Миколу Гоголя. Мабуть, даремно, бо мама-Шаралапова відпихає кришку і свариться на присутніх в декораціях кладовища. Вона відверто "переграє". Навкруги вже вимкнута освітлювальна апаратура, і режисер намагається привести актрису до тями.

Герой і героїня розбігаються, щоб налагодити бюджет. Наталя заробляє іномарку трохи розумом, трохи тілом, Микола - черговим вбивством. Обмінюються подарунками. Власне, тільки в цей момент остаточно прояснюється характер їхніх занять. Миколу пов'язують. Його везуть старим недорихтованим голубеньким москвичем (де за водія - дідусь у шапці-вушанці, роль якого зіграв сам Беліков, насмішивши трохи публіку в Будинку кіно). Але Миколу не змогли застрелити після

вируку. Його не бере звичайна куля. Він зустрічається з Наталею, що скоро від'їжджає в далеке зарубіжжя-заміжжя. По-панськи вбрані, вони плачуть за своїм бідним коханням, але все-таки розлучаються.

Микола стріляється. Не бере.

Микола вішається. Ламається гілка.

Він повзе на чотирьох в ліс, по собачому гризучи петлюнашийника. З лісу виходить собака.

Фільм у фільмі закінчився, але він продовжується, бо є актори, яким треба виходити з ролі. Микола це робить із задоволенням. А Наташа, красива Наташа, - як не хочеться їй знімати дорогу теплу шубку і накидати на плечі вицвіле блаженське пальтечко, а на ноги - великі биті валянки!.. Як не хочеться їй повертатися до порепаного унітаза.

Наталя вертається до дійсності, коли донечка годує з рук актора-собаку, якого злий дядя режисер відганяв від загального столу. На фото: він, вона, дитина, собака.

Вони святі? Ті, що займа-

ються в умовах нашої країни мистецтвом, зокрема кінематографом? Судячи з фільму, режисер Беліков вважає акторів, і себе заодно, саме такими. Але безкорисливе зло так само дорожче ціниться в пеклі, як безкорисливе добро - у раю.

Насправді святе біблійне сімейство було тільки в перших кадрах, і змальовували його люди, далекі за світоглядом від авторів фільму. А останнім краще було б не займатися святотатством.

Робити із "суперменів" та блудниць - святих, - не є чимось новим. Тут зачіпаються архетипічні шари мислення багатьох народів. Але стрибати по цій темі так весело, як зроблено у фільмі, напевне, небезпечно і легковажно.

Фашисти йшли з написами на пасках: "З нами Бог!" і були впевнені, що священний вогонь розтопить російські морози. Потім ніяк не могли отямитися, як їх, посвячених арійців, перемогли тупі профани, змішані у насильницькому, атеїстичному (!) Союзі. Даруйте далеку асоціацію...

КІНО
ТЕАТР

Фільми,
які ми
бачили

Конфлікт ПОГАНОВОГО з іще ГІРШИМ

Огляд українських фільмів 1997 року.

Нинішнього року українське кіно стало дзеркалом дійсності.

Правильним чи викривленим - то інше питання, але головне - дзеркалом. Дійсність почала владно прориватися на екран, а режисери максимально наближати до неї свої кінокамери, як у часи неореалізму. Вона (дійсність) змушує режисерів до цього, бо ні уникнути, ні проігнорувати різні зміни у житті неможливо. Перехідний період. Злам у свідомості. Нескінченний вал проблем. Відсутність елементарних засобів до життя, роботи, втрата надій, пошук засобів виживання. Такий діапазон моральних, духовних і матеріальних негараздів, які переживає нині окрема людина і суспільство в цілому, й змушує все це осмислювати, фіксувати. Аби зрозуміти, аби, якщо не відповісти, то поставити ті прокляті питання, які завжди і неминуче переслідують митців.

Прийнятно констатувати, що українські кінематографісти, які останні роки перебувають

у такій самій скруті, як і все суспільство, не втратили професіоналізму, а іноді навіть гумору й оптимізму в зображенні дійсності. Більше того, навіть якоїсь легковажної зухвалості, змушуючи своїх персонажів опинятися на безлюдному острові, де взагалі жодних засобів до існування, але де ті персонажі нарешті відчують себе щасливими. Саме такий вихід із становища й заодно тяжкого стресу, якого зазнав молодий чоловік через перенапружене й суєтне життя, пропонує А. Бенкендорф у кінокомедії "Хіппініада". Справді, "Хіппініада" могла б бути досить дотепною антиутопією, зігріта особливим людським гумором блискучого українського актора Б. Брондукова в ролі колишнього американського хіппі, який більше двадцяти років тому опинився на цьому "безлюдному" острові, якби не затягнутість передісторії, яка має відверто туристсько-рекламний характер (як неважко здогадатися, рекламуються круїзи по Середземномор'ю).

Кадр із
фільму
"Принцеса
на бобах".
Режисер
Вілен Новак.
Одеська
кіностудія.
1997.

Кадр із
фільму "Сьо-
мий марш-
рут". Режисер
Михайло
Беліков.
Київська
кіностудія
імені
О.Довженка.
1997.

Герой "Сьомого маршруту" М.Ілленка - також свого роду хіппі, тільки київського варіанту і в нас їх називають інакше. Цей герой - щось середнє між представником бгеми і дисидентом. Він - поет, який не реалізувався, просто кажучи, невдаха, змушений заробляти на життя працею екскурсовода. Завдяки творчій фантазії, він і вигадує маршрути "життя і творчості" неіснуючого поета. На цій грі фантазії і тримається фільм, в якому пропонується не тільки погляд на наше життя очима іноземців, а й короткі, але ефектні, вкраплення візуального аналогу абсурдистських віршів головного героя "Сьомого маршруту". Надзвичайно цікавим є те, що зрілий режисер М.Ілленко рішуче оновив свою стилістику. Звичайно, для його фільмів і раніше був характерний момент гри, але цього разу він стає домінуючим. Фільм вирізняється з-поміж інших незнищеним гумором, який режисер - свідомо чи несвідомо - протиставляє метушливому абсурду нашої дійсності. Режисер сміється (без зла) і над своїм героєм-невдахою, і над нашим з вами життям, яке в окремих епізодах виразно реалістичне і пізнаване.

Ще один варіант оптимізму - цього разу казковий - запропонував одеський режисер Вілен Новак у фільмі "Принцеса на бобах" (сценарій Марини Марєєвої). У казках, яких би поневірянь не зазнали герої, завжди гарний фінал. Поневіряння винагороджуються, Попелюшка стає принцесою і всі щасливі. Те саме у Вілена Новака. Все, що сталося з його героїнею-прибиральницею на прізвище Шереметьєва, спадкоємицею дворянської родини - невірорідне і тільки можна подивуватися, як вдається бути природними акторам Олені Сафоновій та Сергію Жигунову в цій ситуації. Звичайно, треба віддати належне режисерові, який вміє вибирати акторів, вміє відтворити достовірне середовище дії, дати цьому середовищу влучний соціальний вимір, створити необхідну атмосферу (особливо у сценах зародження почуття між геро-

ями фільму). Це і є режисерська майстерність. А вірите ви, чи не вірите у запропонований варіант казки про сучасну Попелюшку - це ваші проблеми. Якщо інтерес до казкових персонажів ви втратили, то фільм вам видаватиметься зайвим. Але це як з Дідом Морозом - ми не віримо в його існування, але його потребуємо. Без казок життя стало б зовсім прісним.

Але якщо кінематографічна форма у Вілена Новака є досить прозорою, то від цієї прозорості зовсім відмовився Михайло Беліков у фільмі "Святе сімейство", вдаввшись до композиційної поліфонії. В принципі, висновок фільму елементарний: нажита злочинним шляхом розкіш - це аморально. Але для того, щоб цю істину ствердити, режисерові потрібно було роздвоювати своїх героїв, долучаючи засіб, притаманний деяким фільмам Фелліні, коли до тканини фільму включається сам знімальний процес, змішуючи карти і збиваючи з пантелику глядача. Зрештою, як мені здалося, Беліков хотів таким чином розібратися у нашій дійсності, де жирують новоспечені нувориші, а заодно показати невмирущість кінематографа. Він живе, ось ми, ось наше місце праці - в помешканнях, в ресторанах, на круїзних теплоходах, словом, скрізь, де є життя. І допоки буде життя, до того часу буде кіно. Саме так можна зрозуміти оту "кінематографічно-знімальну" лінію у "Святому сімействі". Хоча цей фільм назвати оптимістичним не можна, адже навіть вже арештований і ніби приречений злочинець все одно, нехай в образі свого двійника, продовжує безкарно чинити свою справу. Так, він може кинути пачку "зелених" бідуєчому вченому, поставити в церкві свічку, але чи такі жести роблять його людиною? Як, зрештою, ставитися до такого лицемірства? На ці запитання фільм відповіді не дає. Та й актор Ю.Одинокій в ролі сучасного нувориша постійно зберігає на обличчі вираз мовчазної загадковості.

Якщо у випадку з Віленом Новаком вражає, як він може

домогтися природності у зовні достовірних, але по суті нереальних обставинах, то інший одеський режисер Кіра Муратова вражає протилежним ефектом. В інтонаціях та діях її героїв стільки нарочито фальшивого, неприродного, а разом з тим жахаєшся від реалістичності зображуваного. Хоча мені шкода, що Кіра Муратова пішла в андеграунд. І, мабуть, не для того, щоб стосунками мешканців підвалу (чи котельні) вражати ситих і благополучних, не для того, щоб лоскотати нерви моторошними картинами дійсності. Очевидно, для неї як митця своєрідного, більше важить робота над кінематографічною формою, коли можна досягти необхідного ефекту в психологічному просторі її персонажів. І вона його досягає. Характерно, що психіка представників "дна" в просторі її фільму "Три історії" - це не патологія, а норма. Але,

як на мене, то співпраця Кіри Муратової з французьким продюсером (фільм "Чутливий міліціонер") була кориснішою як для її творчості, так і для гуманістичного наповнення цієї творчості. Співпраця з російською сценаристкою Р.Литвиною відразу ж забарвила фільм Муратової в чорний колір - улюблений колір російських кінематографістів впродовж останнього десятиріччя. Як довго ще Кіра Муратова буде варіювати відтінки чорного, важко сказати, але для естетів саме така її творчість є притягальною. Адже сьогодні панує мода на естетизацію зла.

І, нарешті, "Приятель небіжчика" В'ячеслава Криштофовича. Тепер не прийнято говорити про гріх, про заповідь "не убий". Тепер убити людину - це буденність. Навіть робота (у кіллерів). Саме буденність цього заняття й характер цієї буден-

ності доскіпливо аналізує режисер у своєму фільмі. Це не бойовик, це соціально-психологічна драма й на радість усім нам Криштофович, маючи блискучий досвід в екранізаціях літературних творів саме цього жанру, показав нам нашу дійсність як художник-психолог. Його дзеркало можна було б назвати найточнішим, бо в ньому відбилося стільки влучних деталей, моментів, облич. Ми пізнаємо себе і жахаємося: невже і я на місці цього персонажа - нормального інтелігента, який опинився без засобів до існування, - так само легко переступив би цю межу? Пішов на вбивство?

Непрості запитання. Але життя підкидає ці запитання ще і ще, немов кажучи: думай, людино. Цих питань за тебе ніхто не вирішить. Українські кінематографісти також думають і спонукають до думання нас, глядачів.

Лариса Брюховецька.

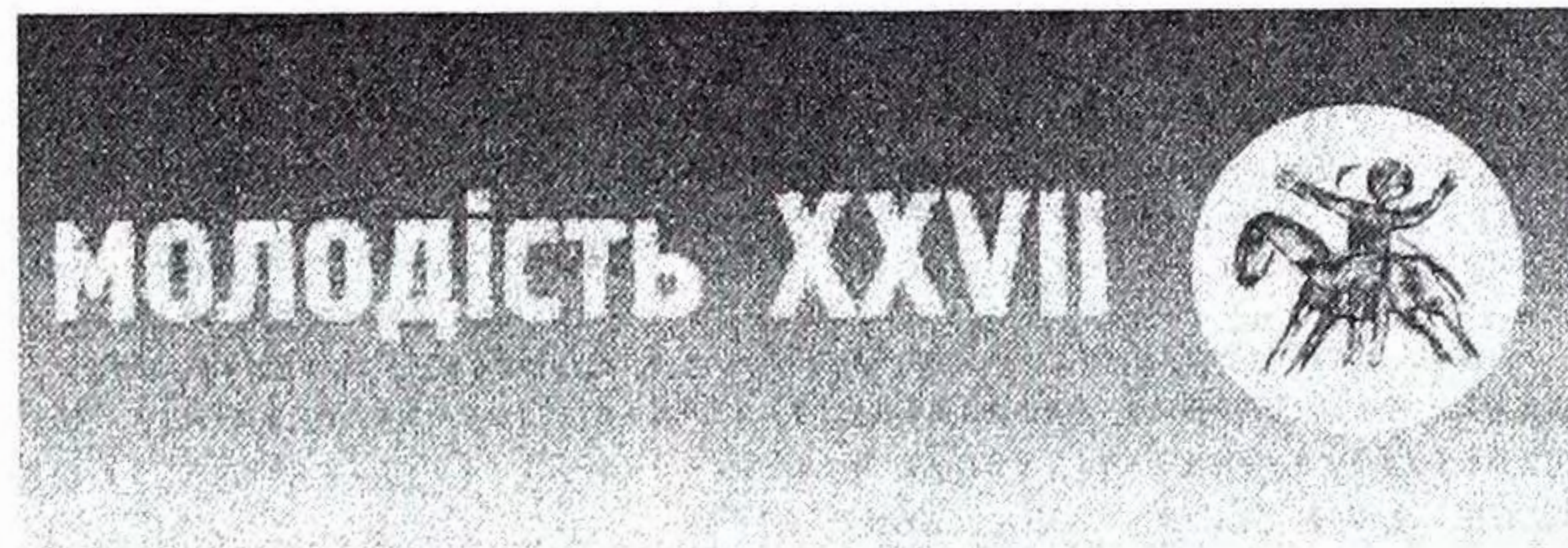
Кіно-фестивалі

Нея ЗОРКАЯ:

Я б зосередилася на національній специфіці ФЕСТИВАЛЮ...

На XXVII Міжнародний кінофестиваль "Молодість" завітала Нея Зоркая, доктор мистецтвознавства, провідний науковий співробітник Державного інституту мистецтвознавства АН Росії, автор 18 книг з історії та теорії кіно й телебачення, серед яких "Портрети", "Олексій Попов", "Фольклор. Лубок. Екран".

- Нея Марківна, Ви нарешті приїхали на кінофестиваль "Молодість". Які Ваші перші враження?

- Я страшенно люблю Київ, і дуже давно хотіла приїхати до вас на фестиваль, про який чула від колег багато хорошого. Кожен день тут починається чудово: ми живемо на кораблі, а коли вранці бачиш схід сонця над Дніпром, то мимоволі чекаєш, що день принесе дуже багато приємних несподіванок.

- І як справджуються Ваші чекання?

- Я вважаю, що знаком моєї поваги до Київського фестивалю буде щирість. Так?

- Звичайно.

- Щодо конкурсу студентських робіт, то я порівнюю

з конкурсом святої Анни в Москві. Це саме конкурс, а не фестиваль, хоча я не розумію чому.

- А може, це логічно? Певне, студентським роботам більше личить участь саме в конкурсі, а фестиваль - справа професіоналів.

- Ваше судження якесь занадто строге, але, зрештою, ви маєте рацію. Є щось неправильне в тому, коли кількахвилинні ще непрофесійні роботи подорожують багатьма фестивалями.

- Це не завжди добре для авторів?

- Думаю, так. Отже, я потрапила цього року до журі сьомого конкурсу. Хочу підкреслити, що більше тридцяти років викладаю на Вищих режисерських та сценарних курсах,